

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ

Вступ

14 березня 2017 року в Україні вперше буде відзначатися День українського добровольця.

Це свято започатковано народними депутатами України, які 17 січня 2017 року прийняли Постанову Верховної Ради України № 1822-19 «Про встановлення Дня українського добровольця».

Метою заходів урочистого, меморіального та інформаційно-просвітницького характеру, що мають проводитися у загальноосвітніх навчальних закладах до Дня українського добровольця, є вшанування мужності та героїзму захисників незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві, підвищенню суспільної уваги і турботи про учасників добровольчих формувань [1].{jcomments on}

Історична довідка

Політична ситуація в Україні після перемоги Революції Гідності у лютому 2014 року розвивалася під впливом кількох чинників:

–формування нової парламентської більшості;

–зміна вищого керівництва держави;

–зміна конституційної моделі (відновлення Конституції зразка 2004 р.);

–складна економічна ситуація;

–необхідність забезпечення керованості системою державного управління;

–зовнішня агресія з боку Російської Федерації;

–суспільний запит щодо оновлення влади;

–суспільні очікування радикальних суспільно-політичних та соціально-економічних змін [2, с.24

]

.

Наприкінці лютого 2014 року офіційно стартувала кампанія з позачергових виборів Президента України, переможцем якої 25 травня 2014 року став Петро Порошенко. Була сформована нова парламентська більшість у складі п'яти фракцій та депутатських груп («Батьківщина», «УДАР», «Свобода», до яких приєдналися депутати, які вийшли з фракції Партії регіонів). Був сформований новий уряд на чолі з Арсенієм Яценюком. До складу уряду увійшла низка активістів Євромайдану [2, с.27-28].

Проте дестабілізуючим фактором стала зовнішня агресія з боку Російської Федерації. Першою воєнною ціллю Росії став Кримський півострів, де в рамках угод про базування російського Чорноморського флоту знаходилися російські війська. 27 лютого 2014 року військові без розпізнавальних знаків (у ЗМІ їх назвали «зеленими чоловічками», оскільки Росія не визнавала їх своїми військовослужбовцями) заблокували у Сімферополі будівлі

Верховної Ради та Ради міністрів. На засіданні депутатів автономії було прийнято рішення про обрання С. Аксьонова, керівника партії «Русское единство», керівником уряду АР Крим та про призначення на 25 травня 2014 року «референдуму».

Згодом Росія узяла курс на прискорену анексію Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Спочатку «референдум» був перенесений з 25 травня на 30 березня, а згодом на 16 березня 2014 року. 11 березня 2014 року міська рада Севастополя та захоплена на той час Верховна Рада АРК прийняли «декларацію про державний суверенітет» Криму[2, с.36-38].

Українські військові частини на Кримському півострові не отримали наказу про збройний опір. Ймовірно, це було обумовлено сподіваннями, що зберігаються шанси на вирішення конфлікту політичними методами. На такому сценарії наполягали й західні партнери України, які недооцінили агресивні наміри Росії. Відтак, час на збройну відсіч був згаяний, а українські військові були частково деморалізовані. До того ж принаймні частина військовослужбовців у Криму були попередньо завербовані російськими спецслужбами. За зраду військовій присязі було звільнено більше 12 тис. працівників органів внутрішніх справ у Криму, майже 1,5 тисячі співробітників Головного управління СБУ в АРК і управління СБУ в м. Севастополі [2, с.36].

Водночас, на південно-східних територіях України активно проводились проросійські мітинги з закликами від'єднання від України та приєднання до складу Російської Федерації, захопленням адміністративних будівель та підняттям російських прапорів.

Усвідомлюючи високий ризик військового вторгнення на територію материкової України та бажаючи захистити незалежність, суверенітет та територіальну цілісність своєї держави, згідно рішення керівництва Самооборони Майдану добровольці із Самооборони Майдану вирушили на військовий полігон для проходження військової підготовки з метою подальшої участі у воєнних діях. Це сталося 14 березня 2014 року. Добровольців із Самооборони Майдану було більше п'яти сотень. Перший добровольчий батальйон Національної гвардії, сформований з них, прибув на полігон в Нові Петрівці Київської області [3].

Андрій Парубій, Голова Верховної Ради України, у 2014 році – очільник Самооборони Майдану, згадує про ці події так: «13 березня 2014 року я, як секретар Ради національної безпеки та оборони мав честь доповісти у Верховній Раді Закон України

«Про Національну гвардію України». Того дня, цей історичний Закон підтримали 262 народних депутати. А уже наступного дня, 14 березня, сонячного ранку прямо з Майдану Незалежності сотні бійців Самооборони Майдану вирушили на вишкіл у Нові Петрівці на Київщині. Вчителі, лікарі, студенти, підприємці, айтішники – сотні майданівців – замість того, щоб після багатомісячних боїв у Києві поїхати по домівках, рушили з барикад Майдану на дальні барикади Донбасу боронити незалежність України та стали ідеологічною основою нової української армії. У березні 2014-го добровольчі батальйони організовувалися у багатьох містах України» [4].

Більшість з тих, хто з лав Самооборони Майдану перейшов до Першого добровольчого батальйону Національної гвардії, не мали військової підготовки. Самооборона Майдану почала само організовуватися у грудні 2013 року. У січні – лютому 2014 року її сотні брали участь у сутичках з «беркутівцями», внутрішніми військами, що за наказом режиму В. Януковича намагалися розігнати Євромайдан. Учасники подій Революції Гідності згадують про перебування у лавах Самооборони:

- «Коли встановили барикаду, основне завдання було — забезпечити пропускний режим. Очевидно, це було складне завдання, тому що, ясна річ, перепусток для всіх людей ми видати не могли — маса людей, величезна кількість проходила через наші пропускні пункти. Ми відкривали дві брами — по обидва боки Хрещатика, на тротуарах. І там стояли люди, які отримували завдання: пильнувати, по змозі, щоб не допустити ніяких провокацій» (зі спогадів О. Юрченка) [5, с.147].

- «Форми як такої в нас не було. Ходили всі в чому бачили. Потім уже, після 17–18 лютого, почали камуфляжі підвозити. А так, то був звичайний одяг — ми його брали із «профспілок», куди його приносили кияни, з інших областей України присилали. Просто брали кому що підходить і одягалися. Із собою привозили одяг. Спорядження у нас як такого теж не було. Ну, бити, палиці саморобні... Скажімо так, хто на що спромігся — у кого яка фантазія була. Придумали, зробили і все. Потім уже щити з'явилися — коли почали забирати у внутрішніх військ на Грушевського» (зі спогадів М.Голікова) [5, с.139-140]

]

.

Проте саме цим добровольцям, які не мали сучасного озброєння, військової підготовки, довелося відіграти значну роль під час антитерористичної операції на території

Донецької та Луганської областей. Так, добровольчий батальйон «Донбас» 5 травня 2014 року «Донбас» встановив контроль над смт Велика Новосілка Донецької області, зайнявши райвідділ міліції. Після включення батальйону до складу Національної гвардії України його бійці зайняли село Піски та відкрили шлях до Донецького аеропорту (21 липня 2014 року). З 10 серпня 2014 року добровольчий батальйон «Донбас» брав участь у боях за Іловайськ, на півдні від Донецьку. Тільки біля Червоносільського загинуло 40 добровольців. Понад 100 бійців «Донбасу» потрапили у полон. Ось один з епізодів боїв під Іловайськом, описаний журналістами Інтернет-ресурсу «Тиждень»: «У кабіні пожежної машини сидів командир 1-ї роти «Донбасу» Тур. На околиці Червоносільського Тур побачив танк, що цілився, що цілився у другий КамАЗ із пораненими. Пожежна машина затулила собою поранених. Тур кинувся напереріз. Боець Ред, який сидів із РПГ-7 на даху пожежної машини, сподівався першим вистрелити в танк. Як вважають товариші Реда, його зброя дала осічку – танкісти вдарили першими» [6].

III. Рекомендації щодо форм проведення заходів до Дня українського добровольця

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 17 січня 2017 року № 1822-VIII «Про встановлення Дня українського добровольця», згідно з розпорядженням заступника голови Донецької обласної державної адміністрації І.С. Стокоза від 02.03.2017 р. № 01-00859-08/02 рекомендуємо провести до Дня українського добровольця:

1. Тематичні заходи про масові акції громадського протесту, що відбувалися у листопаді 2013 року – лютому 2014 року в Україні, та про участь у них добровольчих формувань:

1.1. Інформаційні хвилинки, бесіди для учнів початкової, середньої школи.

1.2. Тематичні уроки з історії України для учнів старшої школи

2. Зустрічі з представниками громадських об'єднань, благодійних організацій, окремими громадянами, що можуть розповісти про героїчне минуле та сьогодення українських добровольців.

3. Покладання квітів, упорядкування існуючих пам'ятників, меморіальних дошок, братських могил, інших місць поховань захисників України.

4. Висвітлення заходів щодо вшанування подвигу учасників добровольчих формувань на сайтах і блогах освітніх установ.

Література

1. Про встановлення Дня українського добровольця. Постанова Верховної Ради України від 17.01.2017 № 1822-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1822-19>

2. Революція гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України: науково-методичні матеріали / В. Головка [та ін.]; ред. П. Полянський; М-во освіти і науки України. - К.: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2015. - 36 с.

3. День добровольця в Україні святкуватимуть 14 березня // Дзеркало тижня. – 17 січня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/UKRAINE/den-dobrovolcya-v-ukrayini-svyatkuvatimut-14-bereznya-230350.html>

4. Парубій А. 14 березня – День українського добровольця // Українська правда. – 17 січня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/parubiy/587e75f93770d/>

5. Майдан від першої особи. 45 історій Революції Гідності / упоряд. Тетяна Ковтунович, Тетяна Привалко. — К. : К.І.С., 2015. — 320 с.

6. Тинченко Я. Подвиг батальйону «Донбас» // Тиждень. — 4 квітня 2015 року [Електронний ресурс]

. — Режим доступу:

<http://tyzhden.ua/Society/133497>